

Neuvostoliiton ja Kiinan rajariidat

Kahden kommunistisen suurvallan, Neuvostoliiton ja Kiinan, keskinäiset suhteet olivat huonontuneet jo 1950-luvulla ja kärjistyivät edelleen 1960-luvun kuluessa. Kyseessä olivat kiistat johtajuudesta maailman kommunistisessa leirissä, geopoliittisesta vaikutusvallasta Kauko-idässä ja myös maiden välisen rajan kulusta. Kiinassa esiteltiin karttoja, joissa laajat alueet Neuvostoliittoa oli merkitty "vanhoiksi kiinalaisiksi alueiksi, jotka Venäjä oli ryöstänyt Kiinan tilapäistä heikkoutta hyväksikäyttäen". Paikallisesti kiisteltiin rajaviivan kulusta.

Kiina arvosteli Neuvostoliiton ulko- ja sotilaspoliittisia toimia suhteessa länteen joko liian pehmeiksi, kuten oli tapahtunut Berliinin tai Kuuban kriiseissä, tai toisaalta liian koviksi, kuten kuultiin sanottavan Tšhekkoslovakian miehityksen 1968 jälkeen. Neuvostoliiton ja Kiinan suhteissa vallitsi konflikti, jota nimitettiin "suureksi skismaksi" ja joka johti suoranaiseen kriisitilanteeseen 1960-luvun lopulla. Silloin Neuvostoliitolla oli sijoitettuna Kiinan vastaiselle rajalle jo neljäsosa parhaista asevoimistaan -- yhteensä miljoona sotilasta, 25 divisioonan maavoimat ja 1200 lentokoneen ilmavoimat vahvan ydinaseistuksen tukemina. Kiinalaiset pelkäsivät, että "Brezhnevin oppia" sosialistisen leirin yhtenäisyyden ylläpidosta sovellettaisiin pian Kaukoidässä heitä vastaan. Kiinassa myös valmistauduttiin kohtaamaan Neuvostoliiton massiivinen ydinasehyökkäys.

Osoittaakseen päättäväisyyttä ja voimaansa Kiina provosoi alkuvuodesta 1969 useita rajakahakoita. Niistä pahin sattui maaliskuussa Ussuri-joella, jolloin kuoli 31 neuvostoarmeijan sotilasta. Kahakointi jatkui kesällä ja levisi myös Kazakstanin raja-alueille. Neuvostoliitto vastasi keskittämällä lisää joukkoja Kaukoitään. Raskainta tulivoimaa edusti 120 uutta keskikantaman SS 11 -ohjusta, jotka sijoitettiin Kiinan rajalle.

Kiinan vastauksena oli jättiläismäinen väestönsuojien rakentamisohjelma, jonka puitteissa uhanalaisten kaupunkien alle rakennettiin bunkkereita ja tunneliverkostoja. Samalla Kiinan hallitus antoi Yhdysvalloille viitteitä, että se olisi valmis suhteiden parantamiseen. Näin tapahtuikin lähivuosina, jolloin Neuvostoliitto puolestaan saattoi todeta joutuneensa yhä selvemmin kahden rintaman sodan uhan alaiseksi. Siitä edelleen seurasi tarve liennytyspolitiikkaan suhteessa länteen ja toisaalta oman valtapiirin uskollisuuden varmistamiseen. Myös Neuvostoliiton asevarustelua kiihdytettiin koko 1970-luvun ajan.

Lähteinä mm: Jeremy Isaacs - Taylor Downing, *Cold War* (1998), s. 271 - 273; Walter LaFeber, *America, Russia, and the Cold War, 1945 - 2000* (2002), s. 262 - 285.